

Doba železná

Iron Age

Boleradice (okr. Břeclav)

„Vorlíčky“, parc. č. 3725/2.

Doba halštatská, doba laténská, časná doba laténská (LT A). Sídliště.
Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum
v Mikulově, p. o.

Lokalizace: S-JTSK: -586279, -1187551; -586334, -1187629; -586337, -1187681;
-586241, -1187675

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou základní technické vybavenosti pro následnou stavbu rodinných domů, tedy inženýrských sítí a komunikace. Vlastní výzkum probíhal v souběhu s vlastní stavbou a sice od září do prosince 2024.

Stavba se nachází v mírném svahu orientovaném na severovýchod, a také především na jeho spočinku, odkud se otevírá široký pohled nad údolí potoka Haraska. Lokalita je známá z leteckých snímků, na kterých je možné rozeznat několik kruhových porostových příznaků. V létě roku 2009 zde prováděl sondáž prof. J. Unger (2009) a na řezu struktury se mu podařilo zachytit dvojité kruhový příkop, který interpretoval jako rondeloid (rondel). Datace však byla vzhledem k absenci materiálu značně problematická.

Stavební zábor do prostoru rondelu nezasahoval, nachází se však v těsné blízkosti. Geologické podloží je zde tvořeno sprašemi, které se vyskytují relativně mělce pod povrchem (cca 40 cm). Ve středu stavby se však nachází cca 1 m mocná terénní deprese/rýha vyplněná svahovými sedimenty. Přibližně 1 m pod vrstvami spraše je možné rozeznat pohřbenou půdu ze starších fází pleistocénu. Nadmořská výška se pohybuje od 225 m do cca 240 m.

V průběhu zemních prací se podařilo zachytit několik desítek objektů. Na základě získaného materiálu je můžeme datovat do období lengyelské kultury (viz oddíl Neolit) a dále do halštatské a laténské kultury.

Doba halštatská byla zastoupena rozsáhlou stavební jámou. Doba laténská potom dvěma chatami (4 × 2 × 0,5 m a 5 × 5 × 1 m; obr. 1). Byl získán pouze obvyklý, především keramický, materiál. Metalické předměty reprezentovala neurčitelná torza želez.

Během výzkumu se podařilo odhalit část polykulturní lokality zastoupenou několika pravěkými obdobími, což dokládá oblibu tohoto místa pro osídlení. Strategická výhoda spočívá zřejmě v dobrém rozhledu do okolí, čemuž odpovídá i umístění rondelu. V současné době se však na místě nenachází vodní zdroj a celý prostor je navíc značně ovlivněn výraznou svahovou erozí.

Literatura

Unger, J. 2009: *Boleradice 2009*. Rkp. nálezové zprávy č. j. 32/10.

Uloženo: Archiv nálezoových zpráv Ústavu archeologické památkové péče, v. v. i. DOI 10.60585/M-TX-202300220: Dostupné také z: <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202300220>.

Obr. 1. Boleradice. Objekt 504, chata z období LT A. Foto R. Bíško.

Fig. 1. Boleradice. Feature 504, a dwelling from the LT A period. Photo by R. Bíško.

Summary

A rescue archaeological excavation in the ‘Vorlíčky’ field (Boleradice cadastral area, Břeclav District) uncovered part of a settlement area from the Hallstatt and La Tène periods. One construction pit is attributed to the Hallstatt period, and two dwellings are dated to the La Tène period (Fig. 1).

Richard Bíško

Brno (k. ú. Přízřenice, okr. Brno-město)

Ul. Modřická; jižní okraj k. ú. Přízřenice, parc. č. 915/107.

Doba halštatská. Sídliště. Vertikální řez. Záchranný výzkum.
Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.,
přír. č. 515/23-1 – 515/23-7.

Lokalizace: S-JTSK: -598260, -1167238; -598199, -1167250; -598211, -1167290;
-598274, -1167279

Během záchranného archeologického výzkumu se podařilo zachytit okraj polykulturního sídliště. Stavba se nacházela na mírném jižním svahu na levém břehu Moravského potoka při jeho ústí do Mlýnského náhonu. Přibližně polovina zemních prací probíhala v nivních sedimentech, na druhé polovině

geologické podloží tvořila spraš, nacházející se cca 40 cm pod povrchem. Nadmořská výška se pohybovala okolo 195 m.

Jde o okraj lokality, která byla už v minulosti několikrát zkoumána (Bíško 2018; Zubalík 2020).

Několik sídlištních jam bez bližší specifikace se podařilo zachytit v základových rýhách domu situovaného nejvíce na severozápadě zkoumané plochy, která se současně nachází nejbližší výše zmiňované lokalitě. Většina zastavěné plochy však byla z hlediska archeologie negativní.

Na základě několika keramických fragmentů bylo možné objekty zařadit do období halštatské kultury. Vzhledem k omezenému prostoru v rámci zemních prací se nepodařilo zjistit více informací.

Literatura

Bíško, R. 2018: Brno (k. ú. Přízřenice, okr. Brno-město).

Přehled výzkumů 59(1), 188.

Zubalík, J. 2020: Brno (k. ú. Přízřenice, okr. Brno-město).

Přehled výzkumů 61(1), 207.

Summary

An edge of a multi-period Hallstatt site was uncovered during a rescue archaeological excavation conducted in the Přízřenice cadastral area (Brno-City District).

Richard Bíško

Bulhary (okr. Břeclav)

„Au Äcker“, parc. č. 910/4.

Časná doba laténská (LT A). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., přír. č. 57/2024.

Lokalizace: S-JTSK: -591898, -1202526

V průběhu záchranného výzkumu (viz oddíl Neolit) byly prozkoumány tři menší objekty a jedna zemnice, respektive sklepení domu (obj. 506). Spodní část objektu byla tvořena sérií tenkých nášlapových horizontů střídajících se s novými výmazy. V profilu i dně objektu bylo možné dokumentovat přítomnost drobných organických konstrukcí, které byly zapíchnuté do dna, či jen částečně do podlahových vrstev. Na stěnách objektu

Obr. 2. Bulhary. Časně laténský objekt 506. Foto F. Trampota.

Fig. 2. Bulhary. Early La Tène feature 506. Photo by F. Trampota.

byly zřejmé stopy původní konstrukce sestávající z velmi drobných kúlových jamek a místy horizontálních prvků. Pod úrovní podlahy byly zjištěny dva nehluboké zásobní objekty se shodnou hmotnou kulturou (obr. 2).

Hmotné nálezy sestávají z četných fragmentů časně laténské keramiky, včetně několika přeslenů, mazanice, zvířecích kostí, hliněného závaží, kostěné a parohové industrie, několika železných fragmentů a slitků, drobného fragmentu tyglíku a několika kamenných nástrojů.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

An early La Tène pit house (or cellar) and three smaller subsurface features (Fig. 2) were discovered during a rescue excavation conducted in Bulhary (Břeclav District).

Kristína Piačková, František Trampota

Holasovice (okr. Opava)

Extravilán, parc. č. 642/14.

Platěnická kultura. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v Ostravě.

Lokalizace: WGS-84: 49.9955578N, 17.8141883E

Při výstavbě rodinného domu p. Dehnera na katastru Holasovic, na parcele č. 642/14 bylo v rámci záchranného archeologického výzkumu zjištěno polykulturní osídlení. Vedle neolitického sídliště (Hlas 2012; Marethová 2017) se podařilo zachytit i objekty, které lze přisoudit platěnické fázi kultury lužických popelnicových polí. Kromě sloupových jamek, které narušily půdorys neolitického domu, můžeme do starší doby železné datovat dvě zásobní jámy a další dva sídlištní objekty. Nálezový fond představují zlomky keramiky, v nichž lze rozeznat ploché keramické kotouče, látky (hrncovitá nádoba) s plastickými výčelnky, misky se zataženým okrajem, šálek, zdobené osudí, část miniaturní amfory nebo baňatější misky. Některé fragmenty menších nádob nesou stopy tuhování (obr. 3). U větších nádob

Obr. 3. Holasovice. Fragment tuhované misky. Foto J. Motěšícký, kresba H. Pravdová.

Fig. 3. Holasovice. Fragment of a graphite-coated bowl. Foto by J. Motěšícký, drawing by H. Pravdová.

se setkáváme se zdrsňením povrchu vnější stěny. Lokalita byla rovněž osídlena v neolitu a v době římské (viz oddíly Neolit a Doba římská a doba stěhování národů).

Literatura

Hlas, J. 2012: Holasovice (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 53(1), 129.

Marethová, B. 2017: Holasovice (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 58(1), 155.

Summary

In the spring and summer of 2023 and 2024, a rescue archaeological excavation was carried out in the Holasovice cadastral area (Opava District), on plot No. 642/14. The excavation revealed evidence of Early Iron Age occupation (Platěnice culture), including two storage pits and two additional subsurface features. Typical ceramic assemblages were recovered at the site, including fragments of graphite-coated pottery (Fig. 3).

Jindřich Hlas, Jiří Motěšický

Hustopeče (k. ú. Hustopeče u Brna, okr. Břeclav) „Záhumenice“, parc. č. 4542/253.

Doba halštatská, doba laténská. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., inv. č. A 125 179 – A 127 637.

Lokalizace: S-JTSK: -592884, -1189304; -592835, -1189332; -592835, -1189337; -592856, -1189373; -592897, -1189349; -592897, -1189338

V průběhu jara 2024 pokračoval záchranný archeologický výzkum na stavbě základní technické vybavenosti při ulici Generála Peřiny v Hustopečích (Bíško 2024). Na tento výzkum navázala předstihová skryvka před stavbou občanské vybavenosti. Výzkum byl ukončen v polovině června 2024.

Zkoumaná lokalita se nachází při západním okraji intravilánu obce v trati „Záhumenice“. Jde o mírný severní svah zvedající se nad původní vodotečí (dnes zaniklou). Geologické podloží je zde tvořeno různě hluboko uloženými terciárními píský, severněji potom píský až jíly karpatského flyše. Ve střední části stavby, kterou se podařilo prozkoumat nejvíce, se geologické podloží nacházelo proměnlivě hluboko. Souvisí to patrně s několika terénními depresi, které byly vyplněné tmavými koluviálními sedimenty (mocnými až 1 m) a do kterých se zahluhovaly jednotlivé objekty. Jinde geologické podloží nasedalo už na ornici, tedy bylo pouze 40 cm hluboko. Tato skutečnost značně ztěžovala archeologický výzkum, především lokalizaci jednotlivých objektů v tmavé hlíně terénní deprese.

Zkoumaný areál (obr. 4) je možné zařadit do kategorie sídelních aktivit, odpovídá tomu charakter objektů i zachovaných artefaktů. Nálezový inventář je datovaný do období halštatu a latěnu. Celkem se podařilo lokalizovat zhruba dvě desítky zahluhovalých chat (8 chat z období halštatu, 12 nejspíše z období latěnu) a několik desítek kúlových jam. Zbytek tvořily blíže nespécifikované sídlištní nebo zásobní jámy (převážně z období halštatu) a lineární struktura (pravděpodobně žlábek).

Halštatské chaty měly převážně čtvercový půdorys (cca 4 × 4 m) a jejich hloubka se pohybovala od 50 cm do 2 m. Obsahovaly četný (především keramický) inventář s některými doklady řemeslné činnosti. Nalezeny byly polotovary výrobků z kostí a parohů. Keramické přesleny a části závaží svědčí o textilní výrobě.

Movitěho materiálu bylo výrazně méně v zásobních jamách, které se nacházely v těsné blízkosti chat, případně byly ve vzájemné superpozici. Zajímavostí je zcela jistě zásobní jáma z období halštatu s pohřbem (H800). Toto zjištění rozšiřuje nálezové spektrum lokality o aktivity jiného druhu.

Období laténské kultury nevybočuje ze zjištění, které máme z předchozí etapy výzkumu. Zkoumány byly chaty o rozměrech cca 5 × 2,5 m a hloubce do 0,5 m. Chaty měly často nosnou

Obr. 4. Hustopeče. Zkoumaná plocha od severu. Foto R. Bíško.

Fig. 4. Hustopeče. Excavation area from the north. Photo by R. Bíško.

konstrukci tvořenou četnými křivými jámami zahloubenými do podlahy chaty. Keramický inventář je výrazně chudší oproti předchozímu období, častěji se ovšem objevují železné předměty a bronzové ozdoby (součásti oděvu – spony, prsten). Zajímavostí je část náramku ze švartry.

Literatura

Bíško, R. 2024: Hustopeče (k. ú. Hustopeče u Brna, okr. Břeclav).

Přehled výzkumů 65(1), 225–226.

Summary

Part of a Hallstatt and La Tène settlement (Fig. 4) was uncovered during a rescue archaeological excavation in the 'Záhume-nice' field (Hustopeče u Brna cadastral area, Břeclav District), revealing various subsurface features and 20 dwellings. One Hallstatt-period storage pit contained a burial (H800). In addition to pottery, bronze and iron artefacts were also recovered at the site.

Richard Bíško

Litovel (k. ú. Unčovice, okr. Olomouc)

„Újezdy“.

Doba laténská. Místo sběru. Průzkum detektorem kovu. Průzkum.

Uložení nálezu: Vlastivědné muzeum v Olomouci, přír. č. 29/2024.

Lokalizace: WGS-84: 49.6687967N, 17.0989306E

V roce 2015 se podařilo získat bronzový závěsek opasku (obr. 5), který pak nálezcé po dobu několika let nosil jako pří-věsek na kožené šňůrce. Po konzultaci s archeologem J. Halamou jej odevzdal do Vlastivědného muzea v Šumperku, p. o., ale později byl tento artefakt předán do Vlastivědného muzea v Olomouci. Podle zaznamenaných souřadnic leželo místo ná-lezu v areálu dnešní firmy Cutco Steel s. r. o. v Unčovicích. Jde o rovinatou polohu při západním okraji této obce. Nadmořská výška se zde pohybuje kolem 232 m.

Nalezený bronzový závěsek má tělo ve tvaru masivní ku-želky se zaoblenou koncovou částí. Závěsné očko od zbytku těla odděluje vývalek. Celková délka artefaktu je 28 mm. Podle typologie opaskových závěsků od L. Bedáně můžeme exemplář z Unčovic přiřadit k jím vyčleněnému podtypu Zv-1a2. Těži-ště výskytu těchto kuželovitých závěsků je kladeno do stupňů LT C1 – LT C2. Dodejme ještě, že podobné nálezy známe z blíz-kého Nákla nebo Palonína (Bedán 2021, 20–21, mapa 3; Johan-čík 2024, 229, obr. 15). Popsaný závěsek z Unčovic doplňuje naše aktuální poznatky o osídlení v mladší době železné na Litovel-sku (k tomu Hlubek 2018; Hadrava 2021).

Obr. 5. Litovel. Bronzový opaskový závěsek.
Foto L. Hlubek.

Fig. 5. Litovel. Bronze belt pendant.
Photo by L. Hlubek.

Literatura

Bedán, L. 2021: *Opasky z mladší doby železné ve střední Evropě.*

Rkp. diplomové práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. Ústav archeologie a muzeologie. Uloženo: Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Hadrava, V. 2021: Litovel (k. ú. Nasobůrky, okr. Olomouc).

Přehled výzkumů 62(1), 274.

Hlubek, L. 2018: Mladší doba železná. In: K. Konečný (ed.): *Litovel.*

Dějiny města 1. Od nejstarších dob do roku 1918. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci pro město Litovel, 53–55.

Johančík, R. 2024: Palonín (okr. Šumperk). *Přehled výzkumů* 65(1),

228–229.

Summary

In 2015, a bronze belt pendant (Fig. 5) was discovered during a metal detector survey in Unčovice (Olomouc District). The artefact, donated to the Regional Museum in Olomouc, is dated to the LT C1 – LT C2 phases.

Lukáš Hlubek

Přerov (k. ú. Dluhonice, okr. Přerov)

Ul. K Poli, parc. č. 607.

Střední doba laténská (LT B–C1). Pohřebiště, sídliště. Plošný odkryv.

Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: S-JTSK: -537182.7, -1137798.28; -537169.7, -1137796.03; -537052.69, -1137992.81; -537052.44, -1137992.68

V září až listopadu 2024 uskutečnili pracovníci Archeolo-gického centra v Olomouci záchranný archeologický výzkum na stavbě nové komunikace k rodinným domům. Dosud neznámá lokalita je situovaná na východním okraji obce na mírném svahu obráceném k jihu s nadmořskou výškou 215–217 m. Stavba na ploše 14 × 330 m zachytila 309 sídlištních objektů a 51 hrobů z neolitu, z období popelnicových polí, laténu a střední doby hradištní (viz oddíly Neolit, Doba bronzová).

Velkým překvapením se stal objev laténského žárového po-hřebiště s cca 31 hroby, které byly situovány ve vyšší části lo-kality s nadmořskou výškou 216 m. První kovové nálezy byly identifikované při archeologickém dohledu skřívky realizované Z. Schenkem z Muzea Komenského v Přerově, p. o. V šedé hli-nité vrstvě mocné 0,1 m, nasedající na podloží, byly detektorem kovů zachyceny zlomky bronzů z narušených hrobů (náramky a kování). Po strojním i ručním dočištění plochy skřívky byly identifikovány jednotlivé hroby. Měly podobu nádob zapuště-ných do šedé vrstvy či podloží a obsahovaly kremaci a zlomky rozlámaných kovů, nebo se jednalo o mělké oválné či obdélné jamky a jámy. Výplň hrobových jam tvořil tmavý hnědošedý hli-nitý zásyp s drobnými zlomky přepálených kostí. Ve výplni byly nalezeny drobné fragmenty ozdob z bronzů a železa (náramky, spony). Keramika se objevila v podobě drobných fragmentů, v hrobu H7 byla dochována celá nádoba se zlomky dalších tří kusů. Zvláštní postavení měl hrob H21 s železným mečem, ko-pím, opaskem a zlomky nádoby (obr. 6). Dle nálezů můžeme po-hřebiště datovat do stupně LT C1.

Kromě hrobů se ve spodní části plochy podařilo prozkoumat i jeden sídlištní objekt (zásobníci) s nálezy velkých kusů maza-nice a keramiky.

Obr. 6. Přerov. Žárový laténský hrob H21 s nálezy meče, kopí, opasku a keramiky. Foto M. Kalábek.

Fig. 6. Přerov. Cremation burial H21 from the La Tène period with sword, spear, belt, and pottery fragments. Photo by M. Kalábek.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

In autumn 2024, an excavation of a Neolithic settlement in K Polí Street (Dluhonice cadastral area, Přerov District) yielded 31 cremation burials and one settlement subsurface feature dated to the Middle La Tène period. Of particular note is Grave H21, which contained an iron sword, a spear, a belt, and a pottery fragment (Fig. 6).

Marek Kalábek, Lukáš Šín, Zdeněk Schenk

Sobotovice (okr. Brno-venkov)

Severozápadně od obce, parc. č. 1118.

Časná doba laténská (LT A). Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezů: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.0636281N, 16.5511661E

Záchranný archeologický výzkum byl proveden při stavbě nové opravárenské haly vozidel pro AUTOSERVIS Nevěděl. Předmětná plocha se nachází na mírném východním svahu, cca 500 m severovýchodně od středu obce, mezi silnicí Sobotovice–Syrovce a potokem Syřůvkou. Stavba nebyla včas ohlášena a byla zjištěna v době, kdy již byla provedena skrývka ornice.

Tato dosahovala geologického podloží pouze v severní části stavby, na zbytku plochy, kde skrývka nebyla dokončena, byla provedena detektorová prospekce (viz oddíl Doba římská a doba stěhování národů). V severní části plochy bylo postupně zachyceno několik archeologických objektů, které byly prozkoumány. Vedle patrně stavební či menší exploatační jámy bylo odkryto také torzo zemnice s dvěma sloupy/kůly na středové ose a několika dalšími přilehlými sloupovými jámami. Poměrně nevýrazný materiál je možné datovat do časně laténské doby.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

Several subsurface features, including part of a pit house dated to the Early La Tène period, were uncovered during a rescue archaeological excavation north-west of Sobotovice (Brno-Country District).

Ivan Čížmář

Tovačov (okr. Přerov)

„Nad Hliníkem“, „Hrad'ouch“, parc. č. 362/54.

Doba laténská. Sídliště. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezů: Muzeum Komenského v Přerově, p. o., přír. č. 19/2024.

Lokalizace: Nepublikováno z důvodu ochrany lokality

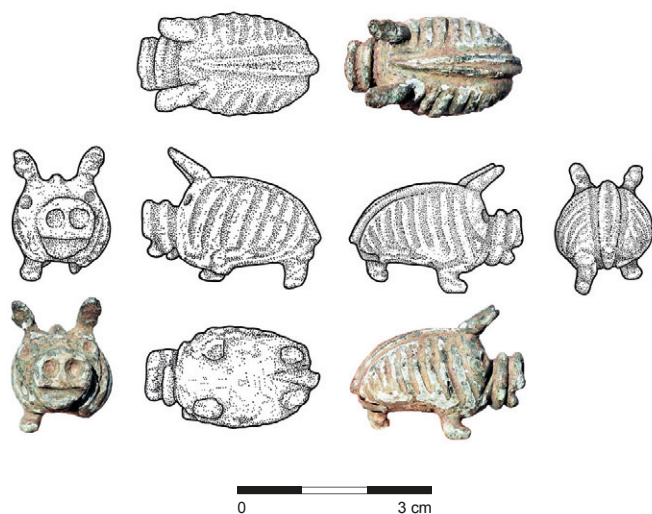
V roce 2017 byla spolupracovníkem Muzea Komenského v Přerově, p. o., T. Kulíškem během preventivní detektorové prospekce v prostoru zemědělsky obdělávané polykulturní archeologické lokality v poloze „Nad Hliníkem“ v severní části katastrálního území města Tovačova na Přerovsku nalezena unikátní soliterní zoomorfní plastika z doby laténské.

Místo nálezů se nachází na pravobřežní straně řeky Moravy při severním okraji nápadné terénní elevace, mírně převyšující okolní říční nivu, severozápadně od archeologické lokality zvané „Hrad'ouch“, nacházející se v místě zaniklého hliníku při západním okraji Hradeckého rybníka (Červinka 1902, 81; Gottwald 1909, 78). Nadmořská výška nálezové polohy činí 205 m.

V případě zoomorfní plastiky se jedná o unikátně ztvárněnou figurku divokého prasátka – kance (obr. 7). Její rozměry jsou následující: celková délka 24 mm, maximální šířka 13,9 mm. Výška figurky (bez boltců) činí 15 mm a hmotnost 15,29 g. Celkově působí drobná plastika kanečka velmi pitoreskním dojmem, který umocňuje ztvárnění protáhlého prasečího rypáčku s velkými nozdrami a mírně otevřenou tlamou. Nápadné jsou rovněž dopředu vzpřímené boltce, pod nimiž jsou umístěna očička v podobě dvou malých kruhových důlků. Hřbet zvířete tvoří podélnou osu kopířící linii páteře od hlavy až po ocas, přičemž je zdůrazněn tzv. hřeben ohraničený po stranách žlábkou, od kterých vybíhají šikmé rýžky kladené hustě vedle sebe. Ty imitují srst tvořenou u divokých prasat hustými štětinami. Z původních čtyř malých nožek se do současnosti dochovaly pouze dvě. Povrch figurky je nyní pokryt světle zelenou patinou.

Keltové považovali některá zvířata za posvátná a přisuzovali jim náležitý symbolický význam, což se promítlo také v produkci drobné figurální plastiky znázorňující oblíbená zvířata, např. jelena, koně, psa či vodní ptáky. Často zobrazovaným zvířetem byl rovněž kanec jako symbol síly, odvahy i plodnosti. Původní účel figurek zvířat nebyl dosud jednoznačně určen. Mohlo

se jednat o ozdobné části větších funkčních předmětů či osobní amulety, což je pravděpodobně případ exempláře z Tovačova, ke kterému bychom na území České republiky stěží hledali přesnou analogii vzhledem ke zcela originálnímu ztvárnění.

Obr. 7. Tovačov. Drobná zvířecí plastika divokého prasátka. Foto Z. Schenk, kresba P. Holcová.

Fig. 7. Tovačov. Small bronze zoomorphic figurine – a wild boar. Photo by Z. Schenk, drawing by P. Holcová.

Literatura

Červinka, I. L. 1902: *Morava za pravěku*. Vlastivěda moravská.

I. Země a lid, svazek II. Brno: Musejní spolek.

Gottwald, A. 1909: Nové nálezy předhistorické z okolí Prostějova a odjinud. *Časopis Vlasteneckého spolku musejního* XXVI, 69–80.

Summary

In 2017, a unique bronze zoomorphic figurine of a wild boar (Fig. 7) was discovered during a metal detector survey in the 'Nad Hliníkem' field (Tovačov cadastral area, Přerov District). The artefact, dated to La Tène period, measures 24 mm in length, 13.9 mm in width, and weights 15.29 g.

Zdeněk Schenk, Tomáš Kulíšek

Ústín (okr. Olomouc)

„Trávníky“.

Doba halštatská. Místo sběru. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc, p. o.

Lokalizace: Nepublikováno z důvodu ochrany lokality

Dne 15. června 2024 dlouholetý spolupracovník Archeologického centra Olomouc, p. o., R. Niessner v rámci projektu preventivní archeologie našel při detektorové prospekci hadovitou náušnici z doby halštatské a předal ji Archeologickému centru. Maximální délka činí 18 mm a maximální průměr 6 mm (obr. 8). Jde o typ, který náleží do okruhu kultur východního typu (známé též nepřesně jako skytské), které se na Moravu šířily v období Ha D1 – LT A (625–370 př. Kr.), nejspíše však v pozdní době halštatské (Ha D2 – Ha D3). Nález byl učiněn na katastru obce Ústín – „Trávníky“. Na identické lokalitě se nacházejí hojné keramické nálezy právě z období starší doby železné. Hadovité náušnice byly z území ČR sumarizovány nedávno (Bartík et al. 2017, Fig. 5,

Golec, Fojtík 2020, 190; Fojtík et al. 2020, 193). Nyní známe na Moravě 20 kusů ze 17 lokalit: 1. Čechy pod Kosířem – „Na Hrádkách“, 2. Diváky – „Nedánov“, 3. Držovice – „Horka“, 4. Hovorany – „Kopopiska na Pískách“, 5. Hrubčice – „Ostrov“, 6. Ivančice – „Panovského cihelna“, 7. Kostelec na Hané – „Dolní smoluse“, 8. Kostelec na Hané – „Trněnka“, 9. Měrovice nad Hanou – „Babiny“ (4 ks), 10. Ostrožská Nová Ves – „Padělky“, 11. Plumlov – „Nad Brániskem“, 12. Práche – „U Prosiměřic“, 13. Pustiměř – „Farské“, 14. Rymice – „Újezdy“, 15. Suchohrdly – „nad přehradou II“, 16. Ústín – „Trávníky“, 17. Vranovice – „Háj“. Tyto výrobky poukazují na novou módu a technologii pozdní doby halštatské po roce 550 př. Kr. V doznívající horákovské skupině evidujeme 5 lokalit a v platěnické skupině 11 lokalit. Jádrem výskytu hadovitých náušnic náleží do vekezugské kultury v Karpatské kotlině. Nedávno byly na Moravě rozděleny na dvě skupiny: předměty s původními východními analogiemi (sem patří hlavně jednoduché plasticky nezdobené kusy, též exemplář z Ústína – „Trávníků“) a již moravské invenční modifikace s inovativním výzdobným spektrem (Kozubová, Golec 2020a, Abb. 2; 2020b, 211–214). Měření pomocí XRF bylo provedeno na povrchu na různých místech, vždy 3× a hodnoty byly zprůměrovány, je uvedena též směrodatná odchylka (SO): Ag (53,15 %; SO 6 %), Cu (31,11 %; SO 6,8 %), Au (13,24 %; SO 1,15 %), Fe (0,8 %; SO 0,03 %), Sn (0,78 %; SO 0,08 %), Pb (0,59 %; SO 0,12 %), Ti (0,22 %; SO 0,09 %), Bi (0,1 %; SO 0,01 %). Výsledkem je konstatování, že náušnice má měděné jádro a elektronovou povrchovou úpravu.

Obr. 8. Ústín. Hadovitá náušnice. Foto M. Kalábek, M. Golec.

Fig. 8. Ústín. Snake-like earring. Photo by M. Kalábek, M. Golec.

Literatura

Bartík, J., Čermáková, E., Čiřáková, V., Čiřmář, I., (†) Čiřmář, M., Daňhel, M., Fojtík, P., Frolík, J., Golec, M., Kalábek, M., Klápa, O., Knotek, P., Komoróczy, B., Langová, J., Merta, T., Musil, J., Novák, M., Popelka, M., Rožnovský, D., Říčan, D., Sedláček, R., Schenk, Z., Šín, P., Šmerda, J., Tomešová, B., Válek, D., Vích, D., Vránová, V., Waldhauser, J., Zeman, T. 2017: The Vekezug and other Eastern cultures in the Czech Republic. *Studia archaeologica Brunensia* 22(1), 27–69.

Fojtík, A., Novák, M., Popelka, M. 2020: Čechy pod Kosířem (okr. Prostějov). *Přehled výzkumů* 61(1), 193–194.

Golec, M., Fojtík, P. 2020: *Centrum východohalštatské kultury na střední Moravě*. Archaeologica Olomucensia – Tomus V. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Kozubová, A., Golec, M. 2020a: Aus der Nähe oder aus der Ferne? Zu den hallstattzeitlichen Funden vom östlichen Typ aus Mähren. In: A. Kozubová, E. Makarová, M. Neumann (eds.): *Ultra velum temporis. Venované Jozefovi Bátorovi k 70. narodeninám*. Slovenská archeológia – Supplementum 1. Nitra: Archeologický ústav Slovenskej akadémie vied, 349–360. Dostupné také z: doi.org/10.31577/slovarch.2020.suppl.1.29.

Kozubová, A., Golec, M. 2020b: Předměty vekezugské kultury a předměty východního typu na Moravě. In: M. Golec, P. Fojtík (ed.): *Centrum východohalštatské kultury na střední Moravě*. Archaeologica Olomucensia – Tomus V. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 210–218.

Summary

On 15 June 2024, a snake-like earring (Fig. 8) was discovered during a metal detector survey at the Ústín – ‘Trávníky’ site (Olomouc District) and subsequently donated to the Archaeological Centre Olomouc. It is the 20th find of its kind in Moravia. XRF analysis revealed a copper core and an electrum surface.

Roman Niessner, Martin Golec, Lukáš Kučera, Marek Kalábek

Viničné Šumice (okr. Brno-venkov)

„Za Humny“, parc. č. 1812/1.

Doba laténská. Hrob. Náhodný zásah/nález. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.2118686N, 16.8237294E

Během výzkumu plochy chystané pro novostavbu mateřské školy ve Viničných Šumicích v trati „Za Humny“, byl v areálu sídliště kultury středodunajských popelnicových polí (viz oddíl Doba bronzová) zachycen i jeden kostrový hrob z doby laténské, s kostrou ženy vybavené dvěma železnými náramky a sponou.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

An inhumation female burial from the La Tène period was discovered during a rescue excavation of a Middle Danube Urnfield culture settlement, carried out in connection with the construction of a kindergarten in Viničné Šumice (Brno-Country District).

Petr Kos

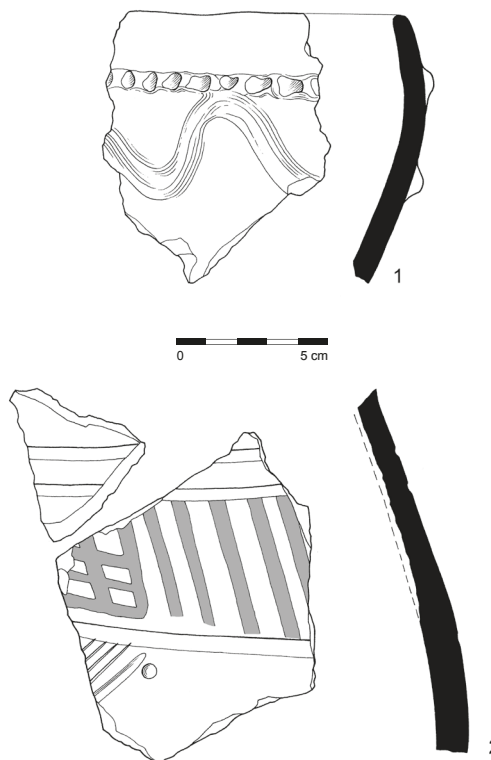
Vrbátky (okr. Prostějov)

intravilán obce, „Za Stoškovým“, parc. č. 216/2.

Platěnická kultura. Sídliště. Sonda. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o., přír. č. 311.763–311.766.

Lokalizace: S-JTSK: -551665.92, -1130343.15

Dne 3. září 2024 byl proveden drobný záchranný archeologický výzkum při stavbě „Vrbátky, rozšíření DS NN, Kulhaj (č. stavby 1030084525)“. Jeho výsledkem bylo „znovuobjevení“ již dříve registrované archeologické lokality, uvedené v literatuře pod pomístním názvem „Za Stoškovým“, se zdárným ověřením hned dvou komponent jejího osídlení, a to v období lužické kultury mladší doby bronzové a především platěnické skupiny starší doby železné (např. Gottwald 1929; 1930, 36, obr. 31). Přínosné je nejen upřesnění její chybné lokalizace (viz Procházková 2000, mapa 1, lokalita č. 13), ale i nález velmi zajímavého fragmentu halštatské nádoby – soudkovitého nebo dokonce kotlovitého hrnce zdobeného jen velmi vzácně se objevující plastickou vlnicí (obr. 9), kterou můžeme v prostředí platěnické skupiny východo-halštatské kultury nepochybně považovat za projev „cizích kulturních vlivů“ (k této výzdobě dříve např. Podborský 1957).

Obr. 9. Vrbátky. Halštatská keramika z narušené kulturní vrstvy. Kresba J. Molčíkové.

Fig. 9. Vrbátky. Hallstatt pottery from a disturbed cultural layer. Drawing by J. Molčíková.

Literatura

Gottwald, A. 1929: Sídliště plátenického rázu u Vrbátek. Zvláštní otisk z Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci XLI(1–4).

Gottwald, A. 1930: Příspěvky k praehistorii Prostějovska. Doplněk ke knize „Pravěká sídliště a pohřebiště na Prostějovsku“. Prostějov: Antonín Gottwald.

Podborský, V. 1957: Plastická vlnice na platěnické keramice na Moravě. Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity E 2, 5–8.

Procházková, P. 2000: Nejstarší osídlení Duban, Vrbátek a Štětovic. Střední Morava 10, 52–63.

Summary

A minor rescue excavation was carried out on 3 September 2024 in connection with the extension of the low-voltage distribution network in Vrbátky (Prostějov District). The excavation ‘re-identified’ a previously recorded archaeological site, known from the literature under a local name ‘Za Stoškovým’, and confirmed two phases of occupation – the Lusatian culture (Late Bronze Age) and predominantly the Platěnice culture (Early Iron Age). A notable find is a cauldron-shaped pot with applied wave decoration in relief (Fig. 9).

Pavel Fojtík